

Metsähallituksen toiminnan vaateet uudelle laille

- Hallitusohjelman mukaan Metsähallituksen lainsäädäntö uudistetaan vastaamaan EU:n vaatimuksia ja selkeytetään sen johtamisjärjestelmä.
- **Molempien ehtojen on täyttyttävä yhtä aikaa.**
- Metsähallituslaki tulee uudistaa kokonaisuutena, ei vain yhtiöittämisen osalta.

1. Johtamisjärjestelmä ja ohjaus (lakiluonnos 1, 2, 5, 8-12, 15-19 §)

- **Metsähallituskonsernin on voitava johtamisjärjestelmässään sovittaa yhteen liiketoiminnot, yhteiskunnalliset velvoitteet ja julkiset hallintotehtävät synergiaa luovalla tavalla**
- **Metsähallitus liikelaitos on yksi oikeushenkilö ja yksi työnantaja**
- **Julkiset hallintotehtävät määritellään nykyisin tavoin tehtävän kautta eikä yksikön nk. toimialasta lähtien**
 - muissa kuin erikseen määritetyissä asioissa osana liikelaitoksen johtamisjärjestelmää
- **Yksi jakamaton tase, jossa eri eriä**
- **Metsätalousyhtiö muodostetaan osaksi liikelaitoskokonaisuutta**
- **Yhtiön yksinoikeus ja YYV:t annetaan asetuksella / lailla**
- **Yhtiön ja emon toimivallan rajapinta toimivaksi**
- **Valtiovarainministeriön lausunto 18.6.2014 on otettava huomioon**

Metsähallituksen toiminnan vaateet uudelle laille

2. Julkiset hallintotehtävät (5 § ja 6 luku)

- Julkiset hallintotehtävät on säädettävä Metsähallitukselle perustuslain 124 §:n edellyttämällä tavalla.
- Metsähallituksessa on vain vähän sellaisia tehtäviä, joissa on todella kyse julkisen vallan käyttämisestä. Ne on määriteltävä tarkasti ja eriytettävä.

3. Kiinteistöpuhevalta (2, 3, 12, 16 §)

- Valtion maa- ja vesiomaisuuden kokonaishallinta on Metsähallituksen perustehtävä ja se on edelleen säilyttävä yhtenäisenä Metsähallituksella (emon tehtävänä). HUOM! VALTION KIIINTEISTÖSTRATEGIA.
- Metsähallituksen luontopalvelujen maanhaltijavirastoksi tekemiselle ei ole perusteita. LS -alueita koskevat viranomaislausunnot annetaan nykyisinkin Metsähallituksen ulkopuolelta.
- Valtion maa- ja vesiomaisuuden hallintaa ei missään tapauksessa saa nykytilan vastaisesti määritellä julkiseksi hallintotehtäväksi. On selkeästi määriteltävä maanhaltijatehtävien ja julkisten hallintotehtävien ero.

Metsähallituksen toiminnan vaateet uudelle laille

4. Tase (25, 26 § ja laki valtion metsätalousosakeyhtiöstä 3 §)

- Metsähallituksen tasekokonaisuuden tulee olla hallituksen ja pääjohtajan vastuulla niin kuin nykyäänkin.
- Liikelaitoskonsernilla tulee olla kirjanpito- ja osakeyhtiölakiin perustuva yksi tilinpäätös, jonka liitetietoina on erillislaskelmat jo nykyisin edellyttämien hyvin ja läpinäkyvästi toimivien palomuurikäytäntöjen mukaisesti.
- Perustettavaksi suunnitellulla metsätalousyhtiöllä on oltava kilpailuneutraali tase.
- Käyttöoikeussopimuksen varaan rakennettu vaihtoehto, jossa valtion metsät sijoitettaisiin kokonaan valtion metsätalousosakeyhtiön taseen ulkopuolelle, on markkinaehtoisuuden ja kilpailuneutraliteetin kannalta ongelmallinen ja uhkaa pitkällä aikavälillä valtion metsien kestävästä käytöstä vastaavan osakeyhtiön tuloksentekokykyä.

Lakiluonnoksen arviointia yhtenäisen johtamisjärjestelmän mahdollisuuksien kannalta

- JHT kaikkienensa ja omalla ”toimialallaan” jää ministeriöiden suoraan ohjaukseen ohi toimitusjohtajan ja hallituksen.
- JHT yksiköllä sanotaan olevan omistajahallinnon tehtävät JHT hoidossa olevilla alueilla = kahden lausujan malli olisi siten jatkossa virallinen ja lakiin perustuva.
- Julkiset hallintotehtävät hoidettaisiin muusta liikelaitoksesta melko täysin eriytetyssä julkisia hallintotehtäviä hoitavassa yksikössä.

”Liikelaitoksessa toimivan erillisen julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksikön riippumattomuus ja puolueettomuus turvattaisiin siten, että julkiset hallintotehtävät ja niiden rahoitus sekä tehtäviä hoitava henkilöstö eriytettäisiin liikelaitoksen muista tehtävistä.”

”18 §: julkisten hallintotehtävien ratkaisuvalta: Luontopalvelujohtaja ratkaisee 5 §:ssä tarkoitettuihin julkisiin hallintotehtäviin liittyvät hallintoasiat ja julkisia hallintotehtäviä hoitavaa yksikköä koskevat viranomaisasiat.”

- Nykyisin julkisten hallintotehtävien eriytetty ratkaisuvalta koskee ns. varsinaisia viranomaistehtäviä, lupahallintoa ja hallintopäätöksiä sekä yksikön hallintoasioita.

Muutoksia julkisten hallintotehtävien asemassa

- Liikelaitos –virasto ja yhtiö ➡ ?
- Metsähallituksen metsätalous yhtiöitetään ja Metsähallituksen emo määritellään osaksi valtiota ja ohjausta muutetaan nykyistä enemmän virastomaiseksi.
- Em. huolimatta sen lisäksi emosta vielä eriytetään oma JHT-virasto.
- Julkisten hallintotehtävien yksikön toimiala- ja valtuus laajenee, YM:n ohjaus laajenee
 - luonnonsuojelua koskevista asioista koskemaan YM:n toimialaa kokonaisuudessaan MH julkisten hallintotehtävien ohjauksessa
 - julkiset hallintotehtävien uuden laajenevan tehtävien määrittelyn kautta
- Julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvät tehtävät on määritelty lakiehdotuksessa laajasti ml. yksikölle määritelty toimiala nykyisten yksilöityjen tehtävien ohella.

Muutoksia julkisten hallintotehtävien asemassa

- Nykyllaissa julkiset hallintotehtävät on määritelty tehtävlähtöisesti, tarkkarajaisesti ja tyhjentävästi MHL 6 §:ssä. Kiinteistöasiat tai omistajahallinnan tehtävät eivät ole niitä. Kiinteistöpuhevallan delegointi organisaation sisäisesti on MH hallituksen lakisääteinen tehtävänä (MHL 16 §).
- Metsähallituksella on nykylain mukaan ja tulisi olla jatkossakin yksi yhtenäinen kiinteistöpuhevalta.
- **Lakiluonnoksessa muutoksena ollaan säätämässä itsenäistä kiinteistöpuhevaltaa julkisten hallintotehtävien yksikölle (16 §)**
"Yksikkö vastaisi julkisten hallintotehtävien käyttöön osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden omistajanhallintaan liittyvistä tehtävistä. Omistajanhallintatehtäviin kuuluu erilaisten omistajan lupien, suostumusten ja lausuntojen antaminen julkisten hallintotehtävien hoitoon osoitetun omaisuuden osalta. Kyse on pääsääntöisesti eri ympäristöä koskevien lakien mukaisista menettelyistä puhevallan käytössä kiinteistön omistajana tai haltijana silloin, kun kyseessä olevan hankkeen tai toimenpiteen vaikutukset ulottuvat julkisten hallintotehtävien käyttöön tarkoitettulle maa- ja vesialueelle."
- Metsähallituksen emolla (TJ ja hallitus) ei ole juuri valtaa sanoa JHT-virastolle kuinka se "hoitaa" sitä kiinteistövarallisuutta, joka on sen "julkisten hallintotehtävien hoidon kannalta tarpeellista".
- Maanhaltija vs viranomaistehtävä käsitteet eivät ole lakiluonnoksessa selviä ja yksiselitteisiä
- Kun julkisia hallintotehtäviä ei eritellä, määritellä julkisen vallan käytön tehtäviin ja muihin, on vaarana, että melkein kaikki tuntuu liittyvän julkisten hallintotehtävien harjoittamiseen, myös kiinteistöpuhevalta.

Mitä pitäisi tehdä yhtenäisen johtamisjärjestelmän kannalta

- Julkisten hallintotehtävien yksikön on oltava aidosti osa Metsähallitusta, ei vain ”muodollisesti” kuten lakiluonnos kuvaa.
- Tarvittava julkisten hallintotehtävien riippumattomuus ja puolueettomuus tulisi toteuttaa niin, ettei se torpedoi yhtenäistä johtamisjärjestelmää.
- Julkisista hallintotehtävistä tulee säätää yksilöidysti vain lakien mukaisia tehtäviä ja substanssilakien mukaisin valtuuksin (perustuslain ja liikelaitoslain periaatteiden mukaan).
- Yhtenäisen johtamisjärjestelmän edellytyksiä loisi MH julkisten hallintotehtävien tosiasiallisen laadun ja luonteen avaaminen laissa/perusteluissa siten, kuin perustuslaki (124 §) edellyttää
 - nyt ei kerrota, missä määrin JHT sisältää julkisen vallan käyttöä, poikkeuksena yleisvesialueet
 - edistäisi myös tehtävien oikein asemointia ja oikeusturvan takeita toiminnassa
- Virkojen tarve arvioitaisiin em. julkisen vallan käytön pohjalta tehtäväkohtaisesti ja näitä tehtäviä pyritäisiin keskittämään organisoinnissa.
- ***Jos tätä ei saada aikaiseksi, onko enää perusteita yhtenäiselle Metsähallitukselle ?***

EU -käsittelystä

- Nyt esillä olevan lakiluonnoksen kanssa olennaisesti samansisältöinen malli ml. käyttöoikeussopimus ja erityistehtävät esiteltiin EU – virkamiesten maakäynnillä maaliskuussa 2014.
- Mallille näytettiin ”vihreää valoa”; virallista EU- notifiointia ei ole tehty.
- Hankintadirektiivin voimaantulo muuttaa toimivaltasuhteista EU:ssa, sama hyväksyttäminen saattaisi joutua uudelleen arviointiin.
- Metsähallitus ei näe asiassa ongelmaa
 - Notifiointiakin on syytä harkita, jos valtiontukinäkökulmasta on epäselvyyksiä.
 - Kilpailuoikeudellisesti käyttöoikeussopimus ei ole ainoa tai välttämätön ratkaisu.
 - Myös muita järjestelymalleja on tarvittaessa harkittava uudelleen (vrt. kv-verrokit).